

T Á R S A S Á G A S Z A B A D S Á G J O G O K É R T

TASZ

**A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet
véleménye**

A büntető törvénykönyv módosítására vonatkozó T/25. számú törvényjavaslatról

**Készítette:
dr. Simon Éva
Politikai szabadságjogok programvezető**

BUDAPEST, 2010. MÁJUS 19.

A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet álláspontja a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadásáról.

1. Bevezető megjegyzések

A képviselői önálló indítványként 2010. május 17-én benyújtott törvényjavaslat a büntető törvénykönyvben új tényállás megalkotására tesz javaslatot, a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása címmel.

„269/C. § Aki nagy nyilvánosság előtt a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és más, emberiség elleni cselekmények tényét tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A javasolt tényállás a Holokauszt nyilvános tagadása törvényi tényállása helyébe lépne, ami 2010. április 10-én lépett hatályba.

A TASZ álláspontja szerint az új javasolt tényállás nem illeszkedik az alapjogi rendszerhez és nem felel meg a büntetőjog dogmatikai felépítésének. A TASZ több Holokauszt tagadással kapcsolatos törvényjavaslatot kritizált¹, a most benyújtott javaslat az eddigi verziókhöz képest a legeresztélyesebb.

A TASZ a törvényjavaslat visszavonását javasolja.

2. Általános megjegyzések

A tényállás a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és más, emberiség elleni cselekmények tényének tagadását, kétségbe vonását vagy jelentéktelen színben való feltüntetését kriminalizálná.

A törvény indokolása szerint a javaslat az Alkotmánybíróság 14/2000. (V. 12.) AB határozatában kifejtett alkotmányos alapokon nyugszik. Ez az Alkotmánybírósági határozat mondta ki, hogy nem alkotmányellenes az önkényuralmi jelképek használatának büntetőjogi tiltása.

Felhívjuk az előterjesztők figyelmét, hogy a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) az önkényuralmi jelképek használatának tilalmával kapcsolatban a Vajnai kontra Magyarország ügyben² kimondta: „a vöröscsillag többértelműségére figyelemmel a szóban forgó tiltás (Btk. törvényi tényállás – S. É.) túlságosan széles körű. Olyan tevékenységekre és eszmékre is kiterjed, amelyek egyértelműen a 10. Cikk (A véleménynyilvánítás szabadsága – S. É.) védelme alá esnek, s az inkriminált szimbólum (vörös csillag – S. É.) különböző

¹ <http://tasz.hu/szolasszabadsag/alkotmanyellenes-holokauszt-tagadast-tilto-torveny-koztarsasagi-elnokhoz-fordultunk>

<http://tasz.hu/szolasszabadsag/holokauszt-tagadas-ujra-velemenyeztuk-torvenyjavaslatot>

http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ_btk_velemeney_090929.pdf

<http://tasz.hu/aktiv-polgar/mondjon-nemet-az-alkotmany-modositasara>

<http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ-32.pdf>

²http://www.irm.gov.hu/i/irm.gov.hu/files/downloads/Fooldal/Kozerdeku_Informaciok/Az_Emeri_Jogok_Europai_Birosaganak_dontesei/ejeb_iteletek_v_z_09.02.pdf

jelentéseinek a szétválasztására nincs kielégítő mód. Valójában a releváns magyar jog kísérletet sem tesz a különbségtételre.” A strasbourgi bíróság tehát egyértelmű atekintetben, hogy az önkényuralmi jelképek tilalmának büntetőjogi tiltása ebben a formában nem arányos és nem szükséges egy demokratikus társadalomban. Ezzel a hivatkozott Alkotmánybírósági határozat megalapozottságát is vitatja a strasbourgi bíróság. Az Alkotmánybíróság feltehetően ma már más álláspontra jutna. (A EJEK ilyen irányú, alapjogokra gyakorolt jogfejlesztő hatását tett a Bukta v. Magyarország ügyben – ahol a strasbourgi döntés hatására az AB (75/2008. (V.29.) AB hat.) új, lényegesen szabadabb tartalmat adott gyülekezési jognak – korábbi álláspontjával ellentétben (55/2001. (XI. 29.) AB hat.) Éppen ezért egy – ma már meghaladott, téves indoklású AB határozatra való hivatkozás nem elegendő indok a véleménynyilvánítás korlátozására vonatkozó új törvényi tényállás meghozatala során.

Álláspontunk szerint a javasolt norma a véleménynyilvánítási szabadság magyar alkotmányos rendszerébe nem illeszthető be. Különösen problémás a büntetőjogi szankció alkalmazása. A büntetőjogi szankció alkalmazása ugyanis elkerülhetetlenül valamilyen alapjog korlátozását jelenti. Ezért vizsgálni kell, hogy a büntetőjogi szabályozás szükséges-e, arányos-e, és megfelel-e a büntetőjogi célok elérésére. Az AB szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközehez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. [30/1992.(V. 26.) AB határozat]

A demokrácia egyik alapja a szabad véleménynyilvánítás. A véleménynyilvánítás mindaddig szabad, amíg mások alapjogai nem sérülnek. A törvényjavaslat szerint nincs szükség az emberi méltóság megsértésére sem, önmagában a tagadás, a kétségbe vonás vagy a jelentéktelen színben való feltüntetés elegendő lenne a tényállás megvalósulásához.

A TASZ álláspontja szerint a kriminalizálás nem megfelelő eszköz a történelmi tragédiák társadalmi feldolgozásához. Az, hogy a büntetőjog ilyen szempontból semleges, még nem jelenti azt, hogy az állam szervei, a közhatalom gyakorlói és a közszereplő politikusok is semlegesek kell maradjanak olyan helyzetben, amikor sok embert sért egy beszéd. A TASZ álláspontja szerint a politikai, közéleti elkötelezettség jóval hatékonyabb, mint bármilyen kriminalizálás.

2. Részletes megjegyzések

2.1. Emberiség elleni cselekmények v. Emberiség elleni bűncselekmények

A tényállás a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és más, *emberiség elleni cselekményekre* vonatkozik.

Az emberiség elleni cselekményeket a jogszabályok nem ismernek, a Btk. XI. fejezete tartalmazza az emberiség elleni *bűncselekményeket*. Felhívjuk a javaslatot betervező képviselők figyelmét, hogy a kodifikáció egy szakma. Nem mindegy, hogy a büntető törvénykönyvben milyen szavak szerepelnek. Az „emberiség elleni cselekmények” nem értelmezhetőek, az indoklás sem ad eligazítást ez ügyben. Csak tippelni lehet, hogy az előterjesztők az emberiség elleni bűncselekményekre gondoltak.

A Btk. szerint emberiség elleni bűncselekménynek két kategóriája van: a béke elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények. Az előbbi kategóriába tartozik a háborús

usztítás, tiltott toborzás, népirtás, apartheid. A háborús bűncselekmények körébe a polgári lakosság elleni erőszak, háborús fosztogatás, bűnös hadviselés, nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása, kulturális javak nemzetközi védelmének megsértése, harctéri fosztogatás, fegyverszünet megszegése, hadikövet elleni erőszak, visszaélés a vöröskereszttel, egyéb háborús bűntettek. A sokféle emberiség elleni bűncselekményi kör bármelyikének tagadására, kétségbe vonására vagy jelentéktelen színben való feltüntetésére vonatkozik a tiltás. Ez azt jelenti, hogy annak kétségbe vonása, hogy a II. világháborúban történt-e visszaélés vöröskereszttel, már elköveti a bűncselekményt.

2.2 Tartalomsemleges szabályozási elv

Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi eszközökkel való korlátozhatóságának alkotmányos határaival több határozatában foglalkozott. [30/1992. (V. 26.) AB határozat, 36/1994. (IV. 24) AB határozat, 95/2008. (VII. 3) AB határozat].

A törvényjavaslat áthágja a véleménynyilvánítás szabadságának tartalomsemleges védelmi elvét. A véleménynyilvánítás tartalomsemleges szabályozásának elvéből az következik, hogy nem egyes meghatározott tematikát tilt a jogalkotó, hanem a beszéd hatása alapján fűz jogkövetkezményeket hozzá. A tartalomsemleges szabályozási elv igen fontos alapelv, hiszen ez biztosítja azt is, hogy adott esetben a kódolt beszéd is büntethető legyen. Ha a jogalkotó áttöri a tartalomsemleges szabályozási elvet, ezzel megnyílik az út az egyes, meghatározott tartalmak kriminalizálása előtt. Ennek következményeként a későbbiekben bármilyen további történelmi esemény kétségbevonása vagy tagadása kriminalizálhatóvá válhat.

A tényállás nem fűz a tiltott beszédhez semmiféle hatást, így szabad véleménynyilvánításhoz való joggal szemben nem áll olyan alkotmányos jog, amelynek védelmét a bevezetendő tényállás el tudná látni. Ezen alkotmányos garancia hiányában a TASZ álláspontja szerint a tényállás alkotmányellenesen korlátozza a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő jogot.

Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközeihez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan. [36/1994. (VI. 24.) AB határozat]

A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása című javasolt törvényi tényállás aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát.

2.3 A kutatás szabadsága

A jog, különös tekintettel a büntetőjog *ultima ratio* jellegére, nem alkalmas eszköz a történelmi események megítélésének alakítására. A totalitárius rendszerek bűneinek „jelentéktelen színben feltüntetése” a történettudományt művelők körében öncenzúrához vezethet. Így az Alkotmányban biztosított tudományos élet szabadságát és a tanítás

szabadságát korlátozza aránytalanul (Alkotmány 70/G.§). A norma szöveg oda vezethet, hogy a büntető bíróságoknak tudományos kérdésekben kelljen állást foglalniuk. Annak megítélése, hogy egy totalitárius rendszer bűneit jelentéktelen színben tünteti-e fel egy történelmi mű, ahhoz a történettudomány álláspontját kell ismernie és *mércéül alkalmaznia* a bíróságnak. Ez pedig az Alkotmányunk 70/G. § (2) bekezdését szövegével teljesen ellentétes: *Tudományos igazságok kérdésében dönten, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.*

2.4 Nagy nyilvánosság

Nagy nyilvánosság a Btk. 137. § 12. pont értelmező rendelkezése szerint a bűncselekménynek a sajtó, egyéb tömegtájékoztatói eszköz, sokszorosítás, illetőleg elektronikus hírközlő hálózaton való közzététel útján történő elkövetését is érteni kell, ami azt jelenti, hogy bármilyen internetes fórumon, blogon tett megjegyzés is három év szabadságvesztéssel lenne büntetendő. Ez a TASZ álláspontja szerint aránytalan.

2.5 Aránytalan büntetési tétel

A TASZ álláspontja szerint a három évig terjedő szabadságvesztés aránytalan büntetési tétel. Ilyen súlyú büntetési tételek az emberkereskedelem, a személyi szabadság megsértése vagy a kényszerítés esetén kerültek alkalmazásra, öt évig terjedő szabadságvesztéssel a megrontás, a kényszervallatás vagy a súlyos testi sértést okozó közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény esetében alkalmazott a jogalkotó.

Összefoglalva tehát azt mondhatjuk, hogy a kezdeményezett törvénymódosítás figyelmen kívül hagyja az alapjogi rendszert, a büntetőjog már ma is alkalmazható szankciórendszerét valamint annak ultima ratio jellegét.

A TASZ álláspontja szerint a beterjesztett törvényjavaslat nem felel meg az alapjogi korlátozások szükségességi, alkalmassági tesztjének.

Kérjük az előterjesztőket, hogy a Büntető törvénykönyvet módosító javaslatukat vonják vissza.